

Tirion Natuurgids

VOGELS

TIRION NATUUR

Volker Dierschke

De nieuwe Tirion natuurgids Vogels

Hoe is een bladzijde opgebouwd?	4
Hoe determineer ik vogels?	6
Waar trekken vogels heen?	14

De vogelsoorten

Zangvogels	18
------------	----

Duiven e.a.	112
Spechten	123

Uilen	129
Roofvogels	136

Hoendervogels	154
Ooievaarachtigen	160
Rallen	168

Steltlopers	172
Meeuwen, sterns en alken	193

Duikers	211
Eendvogels	216
Stormvogels	235

Vogelsoortenregister	242
Verantwoording	248
Welk ei is dat?	254

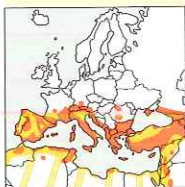
Alpengierzwaluw

Apus melba (Gierzwaluwen)

L 20-22 cm vsw 54-60 cm langeafstandstrekker

Voorkomen Bewoont rotsgebieden (met name bergen) en steden; jachtvluchten op verschillende terreinen.

- > Broedseizoen mei-aug
- > 1-3 witte eieren
- > 1 legsel per jaar

Overdag verblijft de Alpengierzwaluw dikwijls in de lucht om vliegende insecten te vangen. Zijn vliegsnelheid ligt tussen de 60 en 100 km/h. Hij broedt in kolonies. In gaten van gebouwen en rotsspleten plakt hij halmen en veren met speeksel aan elkaar tot een nest. Anders dan de Gierzwaluw (blz. 121) overnacht hij in het broedseizoen niet in vlucht, maar bij het nest.

Geluid Hoge trillende roep die soms aan valken herinnert.

120

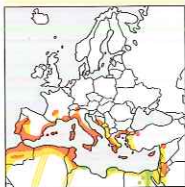
Vale Gierzwaluw

Apus pallidus (Gierzwaluwen)

L 16-17 cm vsw 42-46 cm langeafstandstrekker

Voorkomen Leeft in steden, bij voorkeur in het laagland.

- > Broedseizoen apr-okt
- > 2-3 witte eieren
- > 1-2 legfels per jaar

De Vale Gierzwaluw komt vaak samen met de Gierzwaluw (blz. 121) voor. Vanwege zijn vergelijkbare leefstijl kan hij als de 'zuidelijke variant' daarvan worden beschouwd. Ook hij broedt in holten in gebouwen en maakt al vliegend voortdurend jacht op vliegende insecten. Samen slagen de ouders erin om hun nakomelingen dagelijks met wel 20.000 insecten te voeden.

Geluid Schrilte vlucht-roep, iets lager en zachter dan de Gierzwaluw.

Veldleeuwerik

Alauda arvensis (Leeuweriken)

L 18-19 cm vsw 30-36 cm korteafstandstrekker

De Veldleeuwerik is eigenlijk een steppevogel. Door het kappen van bossen en de daaropvolgende cultivering van akkers en weilanden heeft hij zich over grote delen van Europa kunnen verspreiden. In de afgelopen decennia hebben bemesting, gifgebruik, grootschalige monocultuur en het verdwijnen van akker-

randen ertoe geleid dat de Veldleeuwerik aanmerkelijk zeldzamer is geworden.

Voor het foerageren en nestelen gaat de plantengroei te snel en is de beplanting te dicht. Bovendien is het insectenaanbod sterk verminderd.

juveniel

licht gezicht
brede, lichte veerranden

Voorkomen Broedt op akkers en velden, uit de buurt van bomen en woningen. 's Winters ook op braakliggend terrein.

- > Broedseizoen apr-aug
- > 2-5 wittige eieren met bruine vlekken
- > 2-3 legsels per jaar

Observatietip

Zijn zangvlucht kan vanaf maart op akkers en weilanden worden geobserveerd. De Leeuwerik stijgt bijna loodrecht van de grond op en zingt minutenlang 'staand' in de lucht. Voor een ge oefend oor zijn daarin imitaties van andere vogels te herkennen.

witte staart-zijkanten

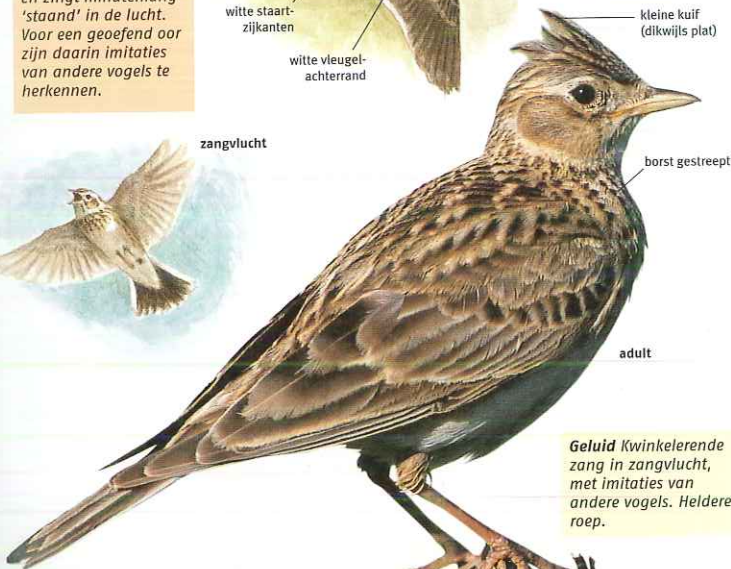
witte vleugel-achterrand

23

zangvlucht

kleine kuif (dikwijls plat)

borst gestreept

adult

Geluid Kwinkelerende zang in zangvlucht, met imitaties van andere vogels. Heldere roep.

- Aalscholver** 241
Aasgier 137
Accipiter brevipes 148
 A. gentilis 148
 A. nisus 148
Acrocephalus agricola 43
 A. arundinaceus 44
 A. dumetorum 43
 A. melanopogon 42
 A. paludicola 41
 A. palustris 43
 A. schoenobaenus 42
 A. scirpaceus 43
Actitis hypoleucos 185
Adouins Meeuw 198
Aegithalos caudatus 72
Aegolius funereus 132
Aegyptius monachus 136
Aix galericulata 223
 A. sponsa 223
Alauda arvensis 23
Alca torda 210
Alcedo atthis 122
Alectoris barbara 158
 A. chukar 158
 A. graeca 158
 A. rufa 158
Alexander Parkiet 116
Alk 210
Alle alle 208
Alopochen aegyptiaca 222
Alpengierzwaluw 120
Alpenheggemus 34
Alpenkauw 85
Alpenkraai 85
Alpensneeuwhoen 156
Anas acuta 226
 A. clypeata 224
 A. crecca 227
 A. penelope 224
 A. platyrhynchos 225
 A. querquedula 227
 A. strepera 226
Anser albifrons 219
 A. anser 219
 A. brachyrgynchus 218
 A. erythropus 219
 A. fabalis 218
Anthus campestris 26
 A. cervinus 26
 A. petrosus 28
 A. pratensis 27
 A. richardi 26
 A. spinoletta 28
 A. trivialis 27
Appelvink 101
Apus apus 121
 A. melba 120
 A. pallidus 120
Aquila adalberti 140
 A. chrysaetos 140
 A. clanga 141
 A. heliaca 140
 A. pomarina 141
Ardea cinerea 161
 A. purpurea 161
Ardeola ralloides 162
Arenaria interpres 188
Arendbuizerd 145
Asio flammeus 134
 A. otus 134
Athene noctua 131
Auerhoen 155
Aythya ferina 228
 A. fuligula 229
 A. marila 229
 A. nyroca 228
**Aziatische Roodborst-
tapuit** 66
Aziatische Steenpatrijs 158
Baardgrasmus 51
Baardman 71
Balearische Grasmus 49
Balkanbergfluit 54
Balkansperwer 148
Balkanvliegenvanger 59
Barbarijs Patrijs 158
Barmsijs 98
Bastaardarend 141
Beflijster 36
Bergeend 222
Bergfluit 54
Bijeneter 122
Bladkoning 55
Blauwborst 61
Blauwe Ekster 83
Blauwe Kiekendief 146
Blauwe Reiger 161
Blauwe Rotslijster 70
Blauwstaart 63
Boerenzwaluw 19
Bokje 183
Bombycilla garrulus 32
Bonasa bonasia 154
Bontbekplevier 177
Bonte Kraai 87
Bonte Strandloper 191
Bonte Tapuit 69
Bonte Vliegenvanger 59
Boomklever 77
Boomkruiper 79
Boomleeuwerik 24
Boompieper 27
Boomvalk 151
Bosgors 109
Bosrietzanger 43
Bosruiter 184
Bosuil 130
Botaurus stellaris 160
Braamsluiper 50
Brandgans 220
Branta bernicla 221
 B. canadensis 220
 B. leucopsis 220
 B. ruficollis 221
Breedbekstrandloper 188
Brilduiker 233
Brilgrasmus 49
Bruine Kiekendief 147
Bruinkeelortolaan 108
Bruinkopmees 74
Bubo bubo 135
 B. scandiacus 135
Bubulcus ibis 162
Bucephala clangula 233
Buidelmees 72
Buizerd 145
Burhinus oedicnemus 172
Buteo buteo 145
 B. lagopus 144
 B. rufinus 145
**Calandrella brachydac-
tyla** 24
 C. rufescens 24
Calcarius lapponicus 110
 C. nivalis 111
Calidris alba 190
 C. alpina 191
 C. canutus 189
 C. ferruginea 189
 C. maritima 190
 C. minuta 192
 C. teminckii 192
Canadese Gans 220
Caprimulgus europaeus 119
 C. ruficollis 119
Carduelis cannabina 100

- C. carduelis* 99
C. chloris 96
C. citrinella 97
C. corsicanus 97
C. flammea 98
C. flavirostris 100
C. hornemanni 98
C. spinus 98
 Carolina-eend 223
Carpodacus erythrinus
 102
 Casarca 222
Casmerodius albus 163
Cephus grylle 210
Cercotrichas galactotes
 63
Certhia brachydactyla
 79
C. familiaris 79
Cettia cetti 39
 Cetti's Zanger 39
Charadrius alexandri-
nus 178
C. dubius 177
C. hiaticula 177
C. morinellus 178
 Chileense Flamingo 164
Chlidonias hybridus 206
C. leucopterus 207
C. niger 207
Ciconia ciconia 165
C. nigra 165
Cinclus cinclus 32
Circaetus gallicus 142
Circus aeruginosus 147
C. cyaneus 146
C. macrourus 146
C. pygargus 146
 Cirlgors 106
Cisticola juncidis 39
 Citroenkwickstaart 30
 Citroensijs 97
Clamator glandarius 116
Clangula hyemalis 231
Coccothraustes cocco-
thraustes 101
Columba livia 114
C. oenas 114
C. palumbus 113
Coracias garrulus 118
 Corsicaanse Boom-
 klever 78
 Corsicaanse Sijjs 97
Corvus corax 88
C. cornix 87
C. corone 87
C. frugilegus 86
C. monedula 86
Coturnix coturnix 157
Crex crex 168
Cuculus canorus 117
Cyanopica cyana 83
Cygnus bewickii 216
C. cygnus 216
C. olor 217
Delichon urbica 21
Dendrocopos leucotos
 128
D. major 127
D. medius 126
D. minor 126
D. syriacus 127
 Dodaars 214
 Dougalls Stern 205
 Draaihals 123
 Drieteenmeeuw 199
 Drieteenspecht 128
 Drieteenstrandloper
 190
Dryocopus martius 124
 Duinpieper 26
 Dunsnavelmeeuw 202
 Dwergaalscholver 241
 Dwergarend 142
 Dwerggans 219
 Dwerggors 110
 Dwergmeeuw 200
 Dwergooruil 133
 Dwergstern 203
 Dwerguil 132
Egretta garzetta 163
 Eider 230
 Ekster 83
Elanus caeruleus 138
 Eleonora's Valk 151
Emberiza caesia 108
E. calandra 105
E. cia 105
E. cirrus 106
E. citrinella 107
E. hortulana 108
E. melanocephala
 106
E. pusilla 110
E. rustica 109
E. schoeniclus 109
Eremophila alpestris 25
Erithacus rubecula 60
 Europese Kanarie 97
 Europese Steenpatrijs
 158
Falco cherrug 152
F. columbarius 150
F. eleonora 151
F. naumanni 149
F. peregrinus 153
F. rusticolus 152
F. subbuteo 151
F. tinnunculus 149
F. vespertinus 150
 Fazant 159
Ficedula albicollis 58
F. hypoleuca 59
F. parva 58
F. semitorquata 59
 Fitis 53
 Flamingo 164
 Fluiter 54
 Frater 100
Fratercula arctica 208
Fringilla coelebs 94
F. montufringilla 95
Fulica atra 170
Fulmarus glacialis 235
 Fuut 213
 Gaai 84
Galerida cristata 22
Gallinago gallinago 183
G. media 183
Gallinula chloropus 171
Garrulus glandarius 84
Gavia adamsii 211
G. arctica 212
G. immer 211
G. stellata 212
 Geelgors 107
 Geelpootmeeuw 196
 Geelsnavelduiker 211
 Gekraagde Roodstaart
 65
 Gele Kwikstaart 31
Gelochelidon nilotica
 204
 Geoorde Fuut 215
 Giervalk 152
 Gierzwaluw 121
 Glanskop 73
Glareola nordmanni 172

Welk ei is dat?

Kievit

Watersnip

Zwarte Kraai

Kleine Plevier

Deverloper

Visdief

Torenvalk

Sperwer

Buizerd

Wespindief

Boomvalk

Auteur en colofon

Auteur

Volker Dierschke wijdde zich als kind al aan het vogelen, aanvankelijk daartoe aangespoord door zijn vogelkundig onderlegde grootvader. Na zijn studie biologie in Göttingen deed hij bij de vogelwachten Helgoland en Hiddensee onderzoek naar de vogeltrek en werkte hij aan zijn proefschrift over de trek van steltloperachtigen. Op de universiteit van Kiel was hij betrokken bij projecten over de verspreiding van zeevogels in het Duitse waddengebied. Vanwege zijn veelzijdige kennis van de vogelwereld behoort hij tot de bekendste ornithologen van Duitsland. Volker Dierschke is werkzaam als zelfstandig bioloog en auteur en is bovendien uitgever van het wetenschappelijke Duitse tijdschrift *De vogelwereld*.

Colofon

Met 958 kleurenfoto's (zie Fotoverantwoording blz. 248-249) en 747 vogeltekeningen in kleur van Paschalis Dougalis/Kosmos, 3 vogeltopografietekeningen op blz. 6 en 7 van Steffen Walentowitz, 69 eiertekeningen in kleur van Walter Söllner/Kosmos en 368 verspreidingskaarten en 13 silhouettekeningen van Wolfgang Lang.

De foto op blz. 2 is van een Boomklever. De foto's op blz. 3 tonen van boven naar beneden een Geelgors, Houtduif, Torenvalk, Blauwe Reiger, Tureluur en een Geoorde Fuut. Op blz. 16 en 17 ziet u een Bijeneterpaartje.

Dit boek is gepubliceerd door
Tirion Uitgevers
Postbus 13288
3507 LG Utrecht
www.tirion.nl

Omslagontwerp: Aperta.nl, Jan Johan ter Poorten
Opmaak: de ZrJ, Utrecht
Fotografie en illustraties: zie verantwoording op blz. 248 en 249
Vertaling: Guido Vennix / Vitataal
Redactie en productie: Vitataal, Oostum

ISBN 978 90 5210 944 2
NUR 435

Herziene druk 2014

Voor het eerst gepubliceerd in Duitsland in 2007 door Franckh-Kosmos
Verlags-GmbH & Co. KG, Stuttgart
Oorspronkelijke titel: *Welcher vogel ist das?*

© 2007 Franckh-Kosmos Verlags-GmbH & Co. KG, Stuttgart
© 2008, 2014 voor de Nederlandse taal: Tirion Uitgevers, Utrecht

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form by print, photocopy, microfilm or any other means without prior written permission from the publisher.

Vogels: alle belangrijke kenmerken overzichtelijk in beeld gebracht!

Van Winterkoning en Goudhaan, tot Kraanvogel en Zeearend, vogels zijn er in allerlei afmetingen.

Met ruim 440 soorten vind je in dit boek nagenoeg alle vogelsoorten die je in Europa als broedvogel, doortrekker of wintergast kunt tegenkomen. Bij het determineren van vogels spelen de volgende aspecten een hoofdrol: de **grootte** en **vorm** van een vogel, zijn manier van **voortbewegen** en zijn gedrag. Deze gids belicht al deze aspecten met veel aandacht voor details, meerdere afbeeldingen per vogelsoort en een snelle oriëntatie met behulp van de handige kleurcode.

Inclusief een overzicht van de belangrijkste vogeleieren.

In samenwerking met Vogelbescherming Nederland

TIRION NATUUR

Vogelbescherming
NEDERLAND

www.tirion.nl

9 789052 109442